

## LÜHIÜLEVAADE SAARDE VALLA 2025. AASTA EELARVEST

Saarde valla 2025. aasta eelarve koostamise aluseks on "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus", "Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus" (KOFs) ja Saarde valla õigusaktid. Vastavalt eelarve koostamise lähtealustele on vallavalitsuse põhieesmärk eelarve kaudu tagada tingimused valla sotsiaalmajanduslikuks stabiilsuseks ja jätkusuutlikuks arenguks.

**Saarde valla eelarve** koostamisel on lähtutud seisukohast, et kulud jäävad 2024.aasta tasemele. Tööjõukuludes on arvestatud alampalga tõusuga ja korrigeeritud sellest lähtuvalt veel mõningaid palkasid.

Eelarve koostamisel on järgitud valla arengukava.

Eelarve koostatakse tekkepõhiselt. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarve on viieosaline: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Peale nimetatud osade jagatakse põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud tegevusalade järgi.

**Saarde valla eelarve põhitegevuse tulude kogumaht** 2025. aastaks on kavandatud 9 522 313 eurot ning **põhitegevuse kulude kogumaht** on 9 141 797 eurot. Põhitegevuse tulemi ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 380 516 eurot. Põhitegevuse tulemi positiivsus on oluline, kuna vastasel juhul tuleks osa korrapäraseid kulusid katta ühekordsetest vahenditest nagu vara müük, ning selline olukord ei ole jätkusuutlik. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Põhitegevuse tulemi mõjutab 2025. aasta investeerimisvõimet.

**Investeerimistegevuse summa** kokku (tähistatakse negatiivse tulemiga) on -1 911 742 eurot. Vahe kaetakse positiivse põhitegevuse tulemi, laenu ja likviidsete varade jäägi arvelt. Eelarve tulemiks nimetatakse põhitegevuse tulude eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse kulude eelarveosa kogusumma vahet, millele on liidetud investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma. 2025. aasta eelarve tulemi jääb sarnaselt 2024. aasta eelarve tulemile negatiivseks.

**Finantseerimistegevus** on 753 900 eurot ja **likviidsete varade muutus** -777 326 eurot.

### **Põhitegevuse tulud**

Tulud jaotatakse majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks: maksutulud, kaupade ja teenuste müük, toetused ja muud tegevustulud.

**Maksutulud** moodustavad Saarde valla 2025. aasta põhitegevuse tuludest 55,0%.

**Kaupade ja teenuste müügitulud** moodustavad põhitegevuse tuludest 9,8%.

**Toetused** moodustavad vallaeelarve põhitegevuse tuludest 33,8%.

**Muud tegevustulud** moodustavad põhitegevuse tuludest 1,4%.

## **Põhitegevuse kulud**

Saarde valla 2025. aasta eelarve põhitegevuse kulud jagunevad:

- Üldised valitsussektori teenused
- Avalik kord ja julgeolek
- Majandus
- Keskkonnakaitse
- Elamu-ja kommunaalmajandus
- Tervishoid
- Vabaaeg, kultuur, religioon
- Haridus
- Sotsiaalne kaitse

Kulud on majandusliku sisu järgi jaotatud järgmiselt: tööjõukulud, majandamiskulud ja toetused. Suurima osakaaluga on tööjõukulud, mis moodustavad põhitegevuse kuludest 59,2% (2024.a. 59,4%). Järgnevad majandamiskulud 30,6%ga (2024.a. 29,8%) ja tegevuskulude toetuste osakaaluks on 10,2% (2024.a. 10,8%).

**Üldiste valitsussektori teenuste** osakaal 2025. aasta põhitegevuse kuludest on 11,1% (2024.a. 10,6%).

**Avaliku korra ja julgeoleku** osakaal kuludest on 0,1% (2024.a. 0,1%).

**Keskkonnakaitse** osakaal põhitegevuse kuludest on 1,9% (2024.a. 2,1%).

**Elamu-ja kommunaalmajanduse** osakaal põhitegevuse kuludest on 2,5% (2024.a. 2,3%).

**Tervishoiu** kulude osakaal on 0,1% põhitegevuse kuludest (2024.a. 0,4%).

**Vabaja, kultuuri, religiooni** osale on planeeritud 9,1% põhitegevuse kuludest (2024.a. 9,0%).

**Haridus**asutuste näol on tegemist kõige suurema põhitegevuse kuluvaldkonnaga, mis moodustab eelarvest 52,1% (2024.a. 53,4%).

**Sotsiaalse kaitse** osakaal põhitegevuse kuludest on 18,1% (2024.a. 18,2%).

## **2024.aastast kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid.**

Kooskõlas riigieelarve seaduse §52ga tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud toetusfondi vahendid üle kanda järgmisse eelarveaastasse samaks otstarbeks. Samuti viiakse üle muud kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid. Sellega tagatakse vahendite kasutamine vastavalt eraldamise eesmärgile.

Saarde valla 2024.aasta lõpu likviidsete varade järgis on sihtotstarbelisi kasutamata vahendeid summas 76 029 eurot, mida võib lisaks eelarves sätestatule kasutada.

## **Investeeringustegevus**

Nimetatud osas on tulused planeeritud kokku 1 119 178 eurot.

Mittevajalike varade müügituluks on planeeritud 80 000 eurot.

Kirjel põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine on 1 034 178 eurot, sh gümnaasiumi renoveerimiseks 436 178 eurot, vallamaja hoone soojustamiseks ja fassaadi renoveerimiseks 548 000 eurot, hajaasustuse programme 50 000 eurot. Finantstuludesse on planeeritud 5000 eurot pangaintresse.

**Põhivara soetuse** real on kogusummaks 2 754 320 eurot.

**Objektiti ja valdkonniti on kavandatud järgmised investeeringud:**

- 1) vallavalitsuse hoone soojustamise ja fassaadi renoveerimise projekteerimiseks ja ehituseks 883 000 eurot,
- 2) teede ja tänavate renoveerimiseks vastavalt teehoiu kavale 250 000 eurot,
- 3) tänavavalgustuse lampide vahetamiseks energiasäästlikemate vastu on planeeritud 50 000 eurot,
- 4) muude kulutuste reale Metsaääre küla tuletõrje veevõtukohta rajamiseks 25 000 eurot,
- 5) Kilingi-Nõmme spordihoone reale välispordiväljaku investeeringuks 20 000 eurot,
- 6) mänguväljakute uuendamiseks 10 000 eurot,
- 7) Surju Kooli lasteaiale 11 020 eurot valgustuse kaasajastamiseks,
- 8) Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile 1 491 400 eurot Sambla 18 hoone rekonstrueerimiseks.
- 9) Surju Hooldekodule uue maasoojuspumba soetamiseks 13 900 eurot.

**Põhivara soetamise sihtfinantseerimiseks** on eraldatud 100 000 eurot hajaasustuse programmi vahenditeks ja kajastub veevarustuse real.

**Finantskulude** real kajastuvad laenude intressid vastavalt laenugraafikutele.

**Investeermistegevus** kokku on – 1 911 742 eurot. Katteallikateks on kavandatud põhitegevuse tulek, aastavahetuse vahendite vaba jääk ja pikaajaline laen.

**Finantseerimistegevus**

2025. aastal on planeeritud võtta pikaajalist pangalaenu 1 130 000 eurot, millest 330 000 eurot vallavalitsuse hoone rekonstrueerimiseks ja 800 000 eurot Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi renoveerimiseks.

Kohustuste tasumise real kajastuvad pangalaenude tagasimaksed.

Finantseerimistegevus kokku on 753 900 eurot.

**Likviidsete varade muutuse eelarveosa**

Likviidseteks varadeks peetakse raha ja pangakontodel olevaid vahendeid eelmise eelarveperioodi lõpus. Nimetatud eelarveosa kajastab raha jäägi ülekandmist järgmise aasta eelarvesse. Eelarve tulek peab võrduma likviidsete varade muutuse ja finantseerimistegevuse kogusumma vahega.

2024. aasta lõpuks oli vallal likviidsete varade jääk 916 920 eurot, millest

- suunatakse 2025. aasta eelarvesse 777 326 eurot(-)
- sihtotstarbeliste üleminevate vahendite jääk 76 029 eurot(-)

Eelneva tulemusel jääb eelarvesse suunamata vahendeid **63 565** eurot.

**Omafinantseerimisvõime** ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 380 516 eurot, millest on võimalik tasuda laenuintressid ja osaliselt ka laenukohustusi.

**Netovõlakoormus**

Netovõlakoormus on võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormuse ülemmäär 2025.aastal on 75% põhitegevuse tuludest.

Eelarvestrateegia alusel on netovõlakoormus 2025.aasta lõpu seisuga 55,9 %.

Saarde valla 2025.aasta eelarve alusel on eeldatavad kohustused 2025. aasta lõpu seisuga 4 939 696 eurot ning likviidsete varade eeldatav jääk 146 446 eurot. Netovõlakoormus on seega  $4\,939\,696 - 146\,446 = 4\,793\,250$  eurot. Kui me jagame saadud netovõlakoormuse eelarve põhitegevuse tuludega  $(4\,793\,250 / 9\,522\,313) \cdot 100$ , saame eelarve realiseerumisel netovõlakoormuse protsendiks 50,3.

Netovõlakoormus 2024.aasta lõpu seisuga oli 34,1 %.